Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 11 września 2019 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Ochrona konsumentów – Umowy o kredyt konsumencki – Dyrektywa 2008/48/WE – Artykuł 16 ust. 1 – Wcześniejsza spłata – Prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu odpowiadającej odsetkom i kosztom przypadającym na pozostały okres obowiązywania umowy

W sprawie C-383/18

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku (Polska) postanowieniem z dnia 28 maja 2018 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 11 czerwca 2018 r., w postępowaniu:

Lexitor sp. z o.o.

przeciwko

Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka,

Santander Consumer Bank S.A.,

mBank S.A.,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: J.-C. Bonichot, prezes izby, C. Toader (sprawozdawca), A. Rosas, L. Bay Larsen i M. Safjan, sędziowie,

rzecznik generalny: G. Hogan,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi przedstawione:

– w imieniu Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej im. Franciszka Stefczyka przez P. Chojeckiego i P. Skurzyńskiego, radców prawnych, oraz M. Kowarę, adwokata,

– w imieniu Santander Consumer Bank S.A. przez P. Kończala, P. Mućka i J. Wojnarowską, radcę prawnego,

* Język postępowania: polski.

– w imieniu mBank S.A. przez A. Opalskiego, radcę prawnego,

– w imieniu rządu polskiego przez B. Majczynę, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu rządu hiszpańskiego przez S. Jiméneza Garcíę, działającego w charakterze pełnomocnika,

– w imieniu Komisji Europejskiej przez A. Szmytkowską, G. Goddin i C. Valero, działające w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 23 maja 2019 r.,

wydaje następujący

Wyrok

1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG (Dz.U. 2008, L 133, s. 66; sprostowania: Dz.U. 2009, L 207, s. 14; Dz.U. 2010, L 199, s. 40; Dz.U. 2011, L 234, s. 46).

2 Wniosek ten został złożony w ramach trzech sporów pomiędzy Lexitor sp. z o.o. (zwaną dalej „Lexitor") a, odpowiednio, Spółdzielczą Kasą Oszczędnościowo-Kredytową im. Franciszka Stefczyka (zwaną dalej „SKOK-iem"), Santander Consumer Bank S.A. (zwanym dalej „Santander Consumer Bank") i mBank S.A. (zwanym dalej „mBankiem") w przedmiocie obniżenia całkowitego kosztu kredytów konsumenckich ze względu na ich wcześniejszą spłatę.

Ramy prawne

Prawo Unii

Dyrektywa 87/102/EWG

3 Artykuł 8 dyrektywy Rady 87/102/EWG z dnia 22 grudnia 1986 r. w sprawie zbliżenia przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych państw członkowskich dotyczących kredytu konsumenckiego (Dz.U. 1987, L 42, s. 48), która została uchylona i zastąpiona przez dyrektywę 2008/48 ze skutkiem od dnia 11 czerwca 2010 r., stanowił:

„Konsument ma prawo do wypełnienia zobowiązań określonych w umowie kredytu przed czasem ustalonym w umowie. W tym przypadku, zgodnie z prawem przewidzianym w państwie członkowskim, konsument ma prawo do słusznego zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu".

Dyrektywa 2008/48

4 Motywy 7, 9 i 39 dyrektywy 2008/48 stanowią:

„(7) W celu ułatwienia powstawania dobrze funkcjonującego wewnętrznego rynku kredytów konsumenckich należy ustanowić zharmonizowane wspólnotowe ramy w wielu kluczowych obszarach. W związku ze stałym rozwojem rynku kredytów konsumenckich i rosnącą mobilnością obywateli europejskich wybiegające w przyszłość przepisy prawne Wspólnoty, które można będzie dostosować do przyszłych form kredytowania i które umożliwią państwom

członkowskim zachowanie odpowiedniego poziomu elastyczności przy wprowadzaniu ich w życie, powinny pomóc w ustanowieniu nowoczesnego systemu przepisów dotyczących kredytów konsumenckich.

[…]

(9) Pełna harmonizacja jest niezbędna do zapewnienia wszystkim konsumentom we Wspólnocie wysokiego i równoważnego poziomu ochrony ich interesów i stworzenia prawdziwego rynku wewnętrznego […].

[…]

(39) Konsument powinien mieć prawo do wywiązania się ze swoich zobowiązań przed upływem terminu określonego w umowie kredytowej. W przypadku przedterminowej spłaty w całości lub części kredytodawcy powinna przysługiwać rekompensata za koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą, z uwzględnieniem ewentualnych oszczędności uzyskanych przez kredytodawcę. W celu ustalenia metody obliczania rekompensaty ważne jest przestrzeganie kilku zasad. Sposób obliczania rekompensaty należnej kredytodawcy powinien być przejrzysty i zrozumiały dla konsumentów już na etapie poprzedzającym zawarcie umowy o kredyt, a w każdym przypadku podczas wykonywania umowy o kredyt. Ponadto metoda obliczania powinna być łatwa do stosowania przez kredytodawców, a sprawowanie nadzoru w zakresie rekompensaty przez odpowiedzialne organy powinno być ułatwione […]".

5 Zgodnie z art. 3 omawianej dyrektywy:

„Na użytek niniejszej dyrektywy stosuje się następujące definicje:

a) »konsument« oznacza osobę fizyczną, która w transakcjach objętych niniejszą dyrektywą działa w celach niezwiązanych ze swoją działalnością handlową, gospodarczą lub zawodową;

[…]

g) »całkowity koszt kredytu ponoszony przez konsumenta« oznacza wszystkie koszty, łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych; uwzględniane są tu także koszty usług dodatkowych związanych z umową o kredyt, w szczególności składki z tytułu ubezpieczenia, jeżeli, dodatkowo, zawarcie umowy dotyczącej usługi jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach;

[…]".

6 Artykuł 16 wspomnianej dyrektywy, zatytułowany „Przedterminowa spłata", stanowi:

„1. Konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

2. W przypadku przedterminowej spłaty kredytu kredytodawcy przysługuje sprawiedliwa i obiektywnie uzasadniona rekompensata za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, pod warunkiem że przedterminowa spłata przypada na okres, w którym stopa oprocentowania kredytu jest stała.

Rekompensata ta nie może przekraczać 1% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu, jeżeli okres pomiędzy przedterminową spłatą a uzgodnionym wygaśnięciem umowy o kredyt przekracza jeden rok. Jeżeli okres ten nie przekracza jednego roku, rekompensata nie może przekraczać 0,5% spłacanej przed terminem części kwoty kredytu.

3. Nie żąda się rekompensaty za przedterminową spłatę:

a) jeżeli spłata została dokonana na mocy umowy ubezpieczenia zawartej w celu zabezpieczenia spłaty kredytu;

b) w przypadku kredytów w rachunku bieżącym; lub

c) jeżeli spłata nastąpiła w okresie, w którym stopa oprocentowania kredytu nie jest stała.

4 Państwa członkowskie mogą wprowadzać przepisy, zgodnie z którymi:

a) takiej rekompensaty można domagać się tylko pod warunkiem, że spłacana przed terminem część kwoty kredytu przekracza próg określony w prawie krajowym. Próg ten nie przekracza 10 000 EUR w okresie dwunastu miesięcy;

b) kredytodawca może wyjątkowo domagać się wyższej rekompensaty, jeżeli jest w stanie udowodnić, że strata, jaką poniósł w wyniku wcześniejszej spłaty, przekracza kwotę ustaloną zgodnie z ust. 2.

Jeżeli rekompensata, której domaga się kredytodawca, przekracza wysokość faktycznie poniesionej straty, konsument może domagać się odpowiedniego jej zmniejszenia.

W tym przypadku strata odpowiada różnicy pomiędzy początkowo uzgodnioną stopą procentową a stopą oprocentowania, którą kredytodawca może uzyskać na rynku przy udzielaniu pożyczki na kwotę spłaconą wcześniej w chwili wcześniejszej spłaty, przy czym uwzględnia się wpływ wcześniejszej spłaty na koszty administracyjne.

5. Jakakolwiek rekompensata nie przekracza kwoty odsetek, które konsument zapłaciłby w okresie pomiędzy wcześniejszą spłatą a uzgodnioną datą zakończenia obowiązywania umowy o kredyt”.

7 Artykuł 22 tej samej dyrektywy, zatytułowany „Harmonizacja i bezwzględnie wiążący charakter niniejszej dyrektywy”, stanowi:

„1. W zakresie, w jakim niniejsza dyrektywa zawiera zharmonizowane przepisy, państwa członkowskie nie mogą utrzymywać w swoim prawie krajowym ani wprowadzać do niego przepisów odbiegających od tych, które zostały ustanowione w niniejszej dyrektywie.

[…]

3. Państwa członkowskie zapewniają ponadto, by przepisy, które przyjmują w celu wykonania niniejszej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów, w szczególności poprzez włączenie wypłat lub umów o kredyt objętych zakresem zastosowania niniejszej dyrektywy do umów o kredyt, które z uwagi na swój charakter lub cel mogłyby stwarzać możliwości uniknięcia stosowania jej przepisów”.

Prawo krajowe

8 Ustawa z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz.U. nr 126, poz. 715), w wersji właściwej dla sporów w postępowaniu głównym (zwana dalej „ustawą o kredycie konsumenckim"), transponuje dyrektywę 2008/48 do polskiego porządku prawnego.

9 Zgodnie z art. 5 pkt 6 tej ustawy przez pojęcie „całkowitego kosztu kredytu" należy rozumieć wszelkie koszty, jakie konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże, jeżeli są znane kredytodawcy, oraz koszty usług dodatkowych, w szczególności ubezpieczeń, w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu lub do uzyskania go na oferowanych warunkach – z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta.

10 Zgodnie z art. 49 ust. 1 tej ustawy w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą.

Postępowanie główne i pytanie prejudycjalne

11 U podstaw trzech sporów w postępowaniu głównym, połączonych do wspólnego rozpoznania przez sąd odsyłający, znajduje się zawarcie umów o kredyt konsumencki pomiędzy konsumentem w rozumieniu art. 3 lit. a) dyrektywy 2008/48 a, odpowiednio, SKOK-iem, Santander Consumer Bank i mBankiem. Każda z umów o kredyt przewidywała zapłatę na rzecz danej instytucji bankowej prowizji, której wysokość nie była zależna od okresu obowiązywania umowy; było to, odpowiednio, 1591,35 złotych polskich (PLN) (około 380 EUR), 4845 PLN (około 1150 EUR) i 3070,40 PLN (około 730 EUR).

12 Po dokonaniu wcześniejszej spłaty kredytów konsumenci dokonali na rzecz Lexitor, spółki prawa polskiego oferującej usługi prawne dla konsumentów, przelewu wierzytelności, jakie przysługiwały im względem instytucji bankowych w wyniku wcześniejszej spłaty.

13 Następnie Lexitor, jako nabywca wierzytelności, zażądał od SKOK-u, Santander Consumer Bank i mBanku zwrotu części prowizji zapłaconych przez konsumentów, wraz z odsetkami za opóźnienie.

14 Ponieważ instytucje kredytowe nie zastosowały się do tych żądań, w dniach 8 stycznia 2018 r., 29 grudnia 2017 r. i 26 lutego 2018 r. Lexitor wniósł do sądu odsyłającego trzy pozwy o zasądzenie odpowiednio od Santander Consumer Bank, SKOK-u i mBanku zapłaty części tych prowizji odpowiadających pozostałemu okresowi obowiązywania umów o kredyt, wraz z odsetkami za opóźnienie.

15 Pozwani w postępowaniu głównym wnieśli sprzeciwy od nakazów zapłaty wydanych przez sąd odsyłający.

16 Sąd odsyłający zastanawia się, czy w sytuacji takiej jak rozpatrywana w postępowaniu głównym prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku przedterminowej spłaty tego kredytu, przewidziane w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, dotyczy również kosztów, które nie są uzależnione od okresu obowiązywania umowy. W tym względzie podkreśla on, że wprawdzie niektóre sądy polskie na podstawie ustawy o kredycie konsumenckim udzieliły odpowiedzi przeczącej na to pytanie, jednak inny sąd udzielił odpowiedzi twierdzącej, opierając się na wykładni tej ustawy w świetle art. 16 owej dyrektywy.

17 Sąd odsyłający stoi na stanowisku, że artykuł ten należy interpretować w ten sposób, iż obniżka całkowitego kosztu kredytu obejmuje koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy. Jego zdaniem wykładnia ta pozwoliłaby na ochronę interesów konsumenta

i gwarantowała równowagę stron. W wypadku wcześniejszej spłaty kredytu kredytodawca ponownie mógłby dysponować zwróconą kwotą w celu udzielenia nowego kredytu i w ten sposób zyskać nową prowizję. Ponadto odmienne rozwiązanie mogłoby doprowadzić do praktyki, w ramach której kredytodawcy stosowaliby koszty jedynie formalnie niezależne od okresu obowiązywania umowy o kredyt, tak aby uniknąć sytuacji, w której będzie ich dotyczyła obniżka całkowitego kosztu kredytu.

18 W tych okolicznościach Sąd Rejonowy Lublin-Wschód w Lublinie z siedzibą w Świdniku (Polska) postanowił zawiesić postępowanie i skierować do Trybunału następujące pytanie prejudycjalne:

„Czy wykładni przepisu zawartego w art. 16 ust. 1 w związku z art. 3 [lit.] g) [dyrektywy 2008/48] należy dokonywać w ten sposób, że konsument, w przypadku dokonania wcześniejszej spłaty swoich zobowiązań wynikających z umowy o kredyt, uprawniony jest do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, w tym również o koszty, których wysokość nie jest zależna od długości trwania tej umowy o kredyt?”.

19 Sąd odsyłający wniósł także o rozpoznanie sprawy w trybie przyspieszonym stosownie do art. 105 § 1 regulaminu postępowania przed Trybunałem. Wniosek ten został oddalony postanowieniem prezesa Trybunału z dnia 17 września 2018 r., Lexitor (C-283/18, niepublikowanym, EU:C:2018:769).

W przedmiocie pytania prejudycjalnego

20 Na wstępie należy wyjaśnić, że okoliczność, iż spory w postępowaniu głównym dotyczą wyłącznie przedsiębiorców, nie stanowi przeszkody dla stosowania dyrektywy 2008/48. Jak bowiem zauważył rzecznik generalny w pkt 24 opinii, zakres stosowania tej dyrektywy zależy nie od tożsamości stron sporu, lecz od statusu stron umowy kredytu. Tymczasem w niniejszej sprawie wierzytelności stanowiące przedmiot sporów w postępowaniu głównym wynikają z trzech umów o kredyt konsumencki zawartych między trzema konsumentami a trzema pozwanymi w postępowaniu głównym i zostały przeniesione na skarżącą w postępowaniu głównym po wcześniejszej spłacie wspomnianych kredytów.

21 Poprzez swoje pytanie sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że prawo do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty tego kredytu obejmuje również koszty, których wysokość nie jest zależna od okresu obowiązywania umowy.

22 Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, w świetle jej motywu 39, przewiduje uprawnienie konsumenta do dokonania wcześniejszej spłaty umowy i skorzystania z obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy.

23 Pojęcie „całkowitego kosztu kredytu” art. 3 lit. g) omawianej dyrektywy definiuje jako obejmujące wszystkie koszty, łącznie z odsetkami, prowizjami, podatkami oraz wszelkimi innymi opłatami, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, które to koszty znane są kredytodawcy, z wyjątkiem kosztów notarialnych. Definicja ta nie zawiera zatem żadnego ograniczenia dotyczącego okresu obowiązywania danej umowy o kredyt.

24 W tym względzie, jak wynika w szczególności z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym, a także z uwag przedstawionych przez pozwanych w postępowaniu głównym oraz przez inne zainteresowane strony w niniejszej sprawie, odniesienie do „pozostałego okresu obowiązywania umowy”, o którym mowa w art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48, można byłoby interpretować zarówno jako oznaczające, iż koszty, których dotyczy obniżka całkowitego kosztu kredytu, są ograniczone do tych, które zależą obiektywnie od okresu obowiązywania umowy, lub do tych, które są przedstawiane przez kredytodawcę jako odnoszące się do konkretnego etapu zawarcia lub wykonania umowy, jak też

jako wskazujące na to, że metoda obliczania, jaką należy zastosować w celu dokonania tej obniżki, polega na uwzględnieniu całości kosztów poniesionych przez konsumenta, a następnie obniżeniu tej kwoty proporcjonalnie do pozostałego okresu obowiązywania umowy.

25 Analiza porównawcza różnych wersji językowych art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 nie pozwala na ustalenie dokładnego zakresu przewidywanej przez ten przepis obniżki całkowitego kosztu kredytu. Z jednej bowiem strony wersje tego przepisu w językach niderlandzkim, polskim i rumuńskim sugerują obniżenie kosztów związanych z pozostałym okresem obowiązywania umowy („een verlaging van de totale kredietkosten, bestaande uit de interesten en de kosten gedurende de resterende duur van de overeenkomst", „obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy" i „o reducere a costului total al creditului, care constă în dobânda și în costurile aferente duratei restante a contractului"). Z drugiej strony wersje językowe niemiecka i angielska wspomnianego przepisu cechują się pewną niejednoznacznością i pozwalają na przypuszczenie, że koszty związane z tym okresem stanowią wskazówkę dotyczącą obliczenia obniżki („das Recht auf Ermäßigung der Gesamtkosten des Kredits, die sich nach den Zinsen und den Kosten für die verbleibende Laufzeit des Vertrags richtet" i „reduction consisting of the interest and the costs for the remaining duration of the contract"). Włoska wersja językowa tego przepisu, podobnie jak wersja francuska, powołuje się na odsetki i koszty należne („dus" i „dovuti") za pozostały okres obowiązywania umowy. Wreszcie hiszpańska wersja językowa art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 wymaga obniżki obejmującej koszty odpowiadające pozostałemu okresowi obowiązywania umowy („una reducción del coste total del crédito, que comprende los intereses y costes correspondientes a la duración del contrato que quede por transcurrir").

26 Niemniej, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału, przy dokonywaniu wykładni przepisu prawa Unii należy uwzględniać nie tylko jego brzmienie, lecz także jego kontekst oraz cele regulacji, której część on stanowi (zob. podobnie wyrok z dnia 10 lipca 2019 r., Bundesverband der Verbraucherzentralen und Verbraucherverbände, C-649/17, EU:C:2019:576, pkt 37).

27 W odniesieniu do kontekstu należy przypomnieć, że art. 8 dyrektywy 87/102, która została uchylona i zastąpiona przez dyrektywę 2008/48, przewidywał, że konsument „zgodnie z prawem przewidzianym w państwie członkowskim […] ma prawo do słusznego zmniejszenia całkowitego kosztu kredytu".

28 Należy zatem stwierdzić, że art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 skonkretyzował prawo konsumenta do obniżenia kosztu kredytu w przypadku przedterminowej spłaty poprzez zastąpienie ogólnego pojęcia „słusznego zmniejszenia" bardziej precyzyjnym pojęciem „obniżki całkowitego kosztu kredytu" i dodanie, że owa obniżka powinna dotyczyć „odsetek i kosztów".

29 Jeśli chodzi o cel dyrektywy 2008/48, to zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału polega on na zapewnieniu wysokiego poziomu ochrony konsumentów (zob. podobnie wyrok z dnia 6 czerwca 2019 r., Schyns, C-58/18, EU:C:2019:467, pkt 28 i przytoczone tam orzecznictwo). Ów system ochrony opiera się na założeniu, że konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca zarówno pod względem możliwości negocjacyjnych, jak i ze względu na stopień poinformowania (zob. podobnie wyrok z dnia 21 kwietnia 2016 r., Radlinger i Radlingerová, C-377/14, EU:C:2016:283, pkt 63).

30 W celu zagwarantowania tej ochrony art. 22 ust. 3 dyrektywy 2008/48 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby przepisy, które przyjmują one w celu wykonania tej dyrektywy, nie mogły być obchodzone poprzez sposób formułowania umów.

31 Tymczasem skuteczność prawa konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu byłaby osłabiona, gdyby obniżenie kredytu mogło ograniczyć się do uwzględnienia jedynie kosztów przedstawionych przez kredytodawcę jako zależne od okresu obowiązywania umowy, ponieważ – jak wskazał rzecznik generalny w pkt 54 opinii – wysokość i podział kosztów są określane jednostronnie przez bank, a rozliczenie kosztów może obejmować pewną marżę zysku.

32 Ponadto, jak podkreśla sąd odsyłający, ograniczenie możliwości obniżenia całkowitego kosztu kredytu jedynie do kosztów wyraźnie związanych z okresem obowiązywania umowy, pociągałoby za sobą ryzyko, że konsument zostanie obciążony wyższymi jednorazowymi płatnościami w chwili zawarcia umowy o kredyt, ponieważ kredytodawca mógłby próbować ograniczyć do minimum koszty zależne od okresu obowiązywania umowy.

33 Ponadto, jak podkreślił rzecznik generalny w pkt 53 i 55 opinii, zakres swobody działania, jakim dysponują instytucje kredytowe w swoich rozliczeniach i organizacji wewnętrznej, w praktyce bardzo utrudnia określenie przez konsumenta lub sąd kosztów obiektywnie związanych z okresem obowiązywania umowy.

34 Należy dodać, że fakt włączenia kosztów, które nie zależą od okresu obowiązywania umowy, do obniżki całkowitego kosztu kredytu nie może w sposób nieproporcjonalny działać na niekorzyść kredytodawcy. Należy bowiem przypomnieć, że jego interesy są uwzględniane w drodze, po pierwsze, art. 16 ust. 2 dyrektywy 2008/48, który przewiduje prawo kredytodawcy do otrzymania rekompensaty za ewentualne koszty bezpośrednio związane z przedterminową spłatą kredytu, oraz po drugie, art. 16 ust. 4 tej dyrektywy, który przyznaje państwom członkowskim dodatkową możliwość zapewnienia, aby rekompensata była dostosowana do warunków kredytu i warunków rynkowych dla ochrony interesów kredytodawcy.

35 Należy wreszcie zauważyć, że w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu kredytodawca wcześniej odzyskuje pożyczoną sumę, która jest wówczas dostępna do celów ewentualnego zawarcia nowej umowy o kredyt.

36 Przy uwzględnieniu całości powyższych rozważań na pytanie prejudycjalne należy odpowiedzieć, iż art. 16 ust. 1 dyrektywy 2008/48 należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

W przedmiocie kosztów

37 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

Artykuł 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. w sprawie umów o kredyt konsumencki oraz uchylającej dyrektywę Rady 87/102/EWG należy interpretować w ten sposób, że prawo konsumenta do obniżki całkowitego kosztu kredytu w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu obejmuje wszystkie koszty, które zostały nałożone na konsumenta.

Bonichot Toader Rosas

Bay Larsen Safjan

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 11 września 2019 r.

Sekretarz
A. Calot Escobar

Prezes pierwszej izby
J.-C. Bonichot